

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Maciej Pacuda
SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Sosnowcu
z udziałem zainteresowanej F. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o objęcie obowiązkiem ubezpieczeń społecznych z tytułu stosunku pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 17 kwietnia 2024 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 26 października 2022 r., sygn. akt III AUa 873/21,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się A. L.
240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c.**

UZASADNIENIE

A.L. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Sosnowcu z dnia 22 lipca 2020 r. ustalającej, iż od 25 listopada 2019 r. nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek F. Sp. z o. o.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 31 marca 2021 r. oddalił odwołanie. U podstaw tego rozstrzygnięcia leżało ustalenie, że zainteresowany F. Sp. z o.o. w S. prowadzi od dnia 17 lipca 2019 r. działalność w zakresie robót związanych z budową mostów i tuneli (PKD 42.13.Z). Z danych rejestru przedsiębiorców KRS wynika, że kapitał zakładowy F. Sp. z o.o. wynosi 50.000 zł, a udziałowcami spółki jest P. L. oraz A. L., posiadający po 50 udziałów o wartości 25.000 zł. Oboje są również członkami zarządu F. Sp. z o.o., z których każdy upoważniony jest do samodzielnego składania oświadczeń w imieniu spółki.

Pod koniec 2019 r. spółka rozpoczęła negocjacje z wykonawcami budowy odcinków autostrady A1 w ramach dwóch inwestycji realizowanych przez S. Sp. z o.o. z siedzibą w P. oraz PUH „P.” Sp. z o.o. z siedzibą w K.. W konsekwencji, zainteresowany zawarł z wyżej wymienionymi spółkami stosowne umowy podwykonawcze, odpowiednio w dniu 30 września 2019 r. oraz 2 grudnia 2019 r. Terminy zapłaty wynagrodzenia z tytułu wykonania powyższych umów sprawiły, że w listopadzie 2019 r. zainteresowany posiadał potrzebę ekonomiczną oraz wystarczające możliwości finansowe do zatrudnienia osoby na stanowisku dyrektorskim za wynagrodzeniem w przedziale od 9.000 do 10.000 zł brutto miesięcznie. Płatnik składek w związku z powyższym zaczął poszukiwać kandydata na stanowisko „dyrektora ds. realizacji robót budowlanych”. Spółce nie udało się jednak znaleźć osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe do pracy na tym stanowisku. Wszyscy kandydaci, po zapoznaniu się z treścią przyszłej umowy, w szczególności z zakresem obowiązków pracowniczych, odmówili jej zawarcia z uwagi na nieadekwatną, w ich ocenie, wysokość proponowanego wynagrodzenia. Stworzenie przez zainteresowanego stanowiska pracy „dyrektora ds. realizacji kontraktów budowlanych” podyktowane były zmieniającą się sytuacją rynkową, w szczególności wzrostem popytu na usługi świadczone przez zainteresowanego, którego wcześniej nie odnotowano.

Odwołująca się urodziła się 19 kwietnia 1990 r., posiada wykształcenie wyższe kierunkowe - jest absolwentką Politechniki na Wydziale Budownictwa (studia stacjonarne I stopnia, kierunek Budownictwo, specjalność: konstrukcje budowlane i inżynierskie) oraz Wyższej Szkoły w K. na Wydziale Architektury, Budownictwa i Sztuk Stosowanych (studia II stopnia, kierunek: budownictwo, specjalność: drogi i autostrady). W okresie od dnia 17 października 2016 r. do dnia 1 września 2017 r. zatrudniona była w M. S.A. w D. na stanowisku inspektora oraz specjalisty do spraw rozliczeń kontraktów budowlanych, w okresie od dnia 4 września 2017 r. do dnia 31 grudnia 2018 r. pracowała w K. na stanowisku inżyniera budowy oraz w okresie studiów II stopnia zatrudniona była w G. w P. oraz S. w P. na stanowisku inżyniera budowy dla inwestycji A. w K. przy ul. [...]. Ponadto, odwołująca się świadczyła usługi na podstawie umów zlecenia (m.in. na rzecz F. z siedzibą w B.) oraz ukończyła liczne kursy z zakresu, między innymi zarządzania przedsiębiorstwami, podstaw księgowości, negocjacji biznesowych oraz finansowania przedsiębiorstw. W zainteresowanej spółce ubezpieczona pełni funkcję prezesa zarządu. Uczestniczyła w finalizacji procesu zawierania umów jako osobą mogąca reprezentować spółkę zgodnie z KRS.

W dniu 22 listopada 2019 r. strony zawarły umowę o pracę na czas nieokreślony. Zawarcie umowy zostało dokonane z udziałowcem spółki – P. L. - będącym małżonkiem A. L.. Zgodnie z umową odwołująca miała świadczyć pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem 9.500 zł brutto, na stanowisku dyrektora ds. realizacji kontraktów budowlanych. Termin rozpoczęcia pracy ustalono na dzień 25 listopada 2019 r. Praca miała charakter zadaniowy. Ubezpieczona podpisywała się na liście obecności, otrzymała samochód służbowy i niezbędne narzędzia pracy. Faktycznie wykonywała pracę.

W dniu 2 marca 2020 r. ubezpieczona dowiedziała się, że jest w ciąży a planowany poród został ustalony na dzień 5 października 2020 r. Odwołująca się w okresie od dnia 27 stycznia 2020 r. do dnia 23 lutego 2020 r. i od dnia 25 lutego 2020 r. do dnia 21 lipca 2020 r. przebywała na zwolnieniach lekarskich w związku z ciążą.

Płatnik składek zgłosił odwołującą do ubezpieczeń społecznych ZUS ZUA w dniu 20 stycznia 2020 r., a więc dwa miesiące po podpisaniu umowy o pracę. Płatnik

składek złożył za A. L. imienne raporty rozliczeniowe wykazując podstawy wymiaru składek: w listopadzie 2019 r. w wysokości 0 zł; w grudniu 2019 r. w wysokości 1.900 zł; w styczniu 2020 r. w wysokości 9.500 zł; w lutym 2020 r. w wysokości 7.916,67 zł; w marcu 2020 r. w wysokości 0 zł.; od kwietnia do czerwca 2020 r. w wysokości 0 zł; oraz imienne raporty ZUS RSA, to jest raporty o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek, w których wykazał: - wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy finansowane ze środków pracodawcy od 27 stycznia 2020 r. do 28 lutego 2020 r.; - od kwietnia 2020 r. brak imiennych raportów rozliczeniowych ZUS RSA.

W ocenie Sądu pierwszej instancji w okolicznościach faktycznych sprawy nie mogło dojść do zawarcia skutecznej umowy o pracę, rodzącej tytułu ubezpieczenia społecznego. Sąd Okręgowy nie negował wykonywania przez odwołującą się czynności zawodowych. Podnosił jedynie, że między płatnikiem składek a odwołującą się nie istniało podporządkowanie organizacyjne i służbowe. W rezultacie uznał, że wykonywaniu pracy nie towarzyszyło kierownictwo wskazane w art. 22 § 1 k.p. Według Sądu pierwszej instancji brak pracowniczego podporządkowania wskazuje jednoznacznie na zawarcie spornej umowy o pracę dla pozoru (art. 83 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p.).

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 26 października 2022 r. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego oraz stwierdził, że odwołująca się podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik F. Spółka z o.o. w S. od dnia 25 listopada 2019 r.

Sąd odwoławczy wskazał, że w orzecznictwie przyjmuje się, że praca wspólnika dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na stanowisku członka zarządu tej spółki, nie polegająca na obrocie wyłącznie własnym kapitałem w ramach tej spółki, nie oznacza połączenia kapitału i pracy, zaś w modelu „autonomicznego podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem pracy podległość wobec pracodawcy (spółki) wyraża się w respektowaniu uchwał wspólników i wypełnianiu obowiązków płynących z Kodeksu spółek handlowych. W okolicznościach rozpoznanej sprawy, argumentował Sąd Apelacyjny, nie można przyjąć braku podporządkowania pracowniczego i zespolenia statusu pracownika z pozycją właściciela kapitału. W spółce odwołująca się i jej mąż pełnili funkcje

członków zarządu posiadających równą ilość udziałów. Taka konfiguracja wskazuje na to, że ubezpieczona nie działała bezpośrednio na rynku jako samodzielny przedstawiciel. Również sposób wykonywania obowiązków prezesa zarządu i dyrektora ds. kontraktów mieścił się w modelu autonomicznego podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem pracy. Wykonywanie pracy podporządkowanej w takim przypadku ma specyficzne cechy odmienne od zwykłego, tradycyjnie pojmowanego stosunku pracy. Podporządkowanie autonomiczne ubezpieczonej polegało na wyznaczaniu zadań bez ingerencji w sposób ich wykonania.

Skargę kasacyjną wywiódł organ rentowy, zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości, zarzucając mu naruszenie:

- art. 210 § 1 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c. przez ich błędną wykładnię i niezastosowanie, a w konsekwencji bezzasadne przyjęcie, że odwołującą się i płatnika składek łączył stosunek pracy w sytuacji, gdy umowa o pracę pomiędzy odwołującą się, jako prezesem zarządu a spółką, reprezentowaną przez drugiego członka zarządu zawarta została z naruszeniem art. 210 k.s.h., wymagającego, by przy zawieraniu umów z członkiem zarządu spółka była reprezentowana przez radę nadzorczą lub pełnomocnika powołanego uchwałą zgromadzenia wspólników;

- art. 83 § 1 k.c. w związku art. 58 § 2 k.c. przez błędne przyjęcie, że zawarta przez odwołującą się umowa o pracę nie była dotknięta wadą pozorności i wywoływała skutki prawne w zakresie prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych w sytuacji, gdy z okoliczności wynika, że odwołująca się nie realizowała obowiązków w reżimie pracowniczym, lecz w ramach pełnienia funkcji członka zarządu, a zawarcie umowy o pracę stanowiło czynność pozorną, dokonaną wyłącznie w celu uzyskania tytułu do ubezpieczeń społecznych oraz związanych z tym świadczeń;

- art. 22 § 1 k.p. pracy przez błędne uznanie, że pomiędzy odwołującą się, posiadającą połowę udziałów w spółce i pełniącą w niej funkcję prezesa zarządu a płatnikiem składek, reprezentowanym przez drugiego członka zarządu - męża odwołującej się - zachodziło podporządkowanie organizacyjne i służbowe, stanowiące konstytutywną cechę stosunku pracy;

- art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez stwierdzenie, że odwołująca się jako pracownik F.

Sp. z o. o. podlega od 25 listopada 2019 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, pomimo braku tytułu do ubezpieczeń społecznych, w związku z nieważnością umowy o pracę jako zawartej z naruszeniem art. 210 k.s.h. oraz dotkniętej wadą pozorności.

Kierując się zgłoszonymi podstawami, organ rentowy domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie jest trafna.

Wstępnie należy zauważyć, że organ rentowy zarzuca naruszenie wyłącznie przepisów prawa materialnego. Znaczy to tyle, że miarodajny dla ich zastosowania jest stan faktyczny ustalony przez Sąd drugiej instancji. Zatem poza sporem pozostaje, po pierwsze, że płatnik składek oraz odwołująca się zawarli umowę o pracę, w ramach której doszło do wykonywania pracy, a po drugie, że odwołująca się świadczyła pracę pod kierownictwem pracodawcy (w ramach autonomicznego podporządkowania). Pozostając jeszcze przy uwagach wstępnych, można zasygnalizować, że Sąd Najwyższy badał już dopuszczalność zatrudnienia pracowniczego wspólnika (na stanowisku członka zarządu), który wraz z małżonką tworzył dwuosobową spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością (gdzie każdy ze wspólników miał po 50% udziałów). W wyroku z dnia 13 października 2021 r., III USKP 65/21, OSNP 2022 nr 8, poz. 82, Sąd Najwyższy przyjął, że w takich okolicznościach umowa o pracę tworzy ważny tytuł ubezpieczenia.

Mając na uwadze założenia wstępne, staje się jasne, że nie mogło dojść do uchybienia art. 83 § 1 k.c. w związku art. 58 § 2 k.c. Pozorność umowy o pracę, co zostało potwierdzone w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego, ma miejsce tylko w razie formalnego zawarcia umowy o pracę, przy jednoczesnym niewykonywaniu zakontraktowanych obowiązków albo w sytuacji wykonywania umówionych czynności jednak w ramach innej podstawy prawnej. W ocenie organu rentowego odwołująca się nie realizowała obowiązków w reżimie pracowniczym, lecz w ramach pełnienia funkcji członka zarządu. Rzecz w tym, że założenie to nie ma pokrycia w

ustaleniach faktycznych poczynionych przez Sąd Apelacyjny, który dostrzegł i podkreślił podporządkowanie jakie towarzyszyło pracy odwołujące się. Niezależnie od tego trzeba zwrócić uwagę, że pełnienie funkcji członka zarządu spółki kapitałowej nie jest alternatywne względem zatrudnienia pracowniczego. Wręcz przeciwnie, w polskim systemie prawnym powszechnie dopuszcza się zawieranie umów o pracę z członkami zarządu. Pogląd ten znajduje zresztą odzwierciedlenie w obowiązującym stanie prawnym. W Kodeksie pracy wyróżnia się bowiem pracowników zarządzających zakładem pracy w imieniu pracodawcy. Nie ma wątpliwości, że do tej kategorii należą również członkowie zarządu spółek kapitałowych. Konsekwencją tego spostrzeżenia jest konkluzja, zgodnie z którą kształt podporządkowania tego rodzaju pracowników warunkowany jest potrzebami danego zatrudnienia, jak również regułami określonymi w Kodeksie spółek handlowych. Organ rentowy nie dostrzegł jeszcze jednej istotnej okoliczności. Odwołująca się wykonywała czynność pracownicze w ramach stanowiska dyrektora do spraw realizacji kontraktów budowlanych. Tego rodzaju działania nie wchodzą (a w każdym razie nie muszą wchodzić) w zakres obowiązków członka zarządu. W rezultacie, założenie na którym organ rentowy buduje zarzut „pozorności” nie znajduje odzwierciedlenia w wiążących Sąd Najwyższy ustaleniach faktycznych.

W nawiązaniu do zarzutu odwołującego się do art. 83 § 1 k.c. w związku art. 58 § 2 k.c., a właściwie do wyartykułowanego argumentu mającego go wspierać, trzeba jeszcze dopowiedzieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z 27 stycznia 2022 r., II USKP 137/21, OSNP 2023 nr 2, poz. 21) ugruntowany jest już pogląd, zgodnie z którym sama chęć uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego jako motywacja do podjęcia zatrudnienia nie świadczy o zamiarze obejścia prawa, podobnie jak inne cele stawiane sobie przez osoby zawierające umowy o pracę, takie jak na przykład chęć uzyskania środków utrzymania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005 nr 15, poz. 235; z 5 października 2005 r., I UK 32/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 249; z 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28; z 11 stycznia 2006 r., II UK 51/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 366; z 30 września 2008 r., II UK 385/07, LEX nr 741082; z 9 lutego 2012 r., I UK 265/11, LEX nr 1169836). Także zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego, nie jest

nagane ani tym bardziej sprzeczne z prawem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 lutego 2006 r., III UK 156/05, LEX nr 272549). Trudno bowiem uznać, że dążenie do uzyskania przez zawarcie umowy o pracę ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym może być uznane za zmierzające do dokonania czynności sprzecznej z prawem albo mającej na celu obejście prawa.

Przedstawione rozważania wyjaśniają również, że bezpodstawny jest zarzut naruszenia art. 22 § 1 k.p. Skoro Sąd odwoławczy ustalił, że między spółką a odwołującą się zachodziło podporządkowanie w rozumieniu art. 22 § 1 k.p., to nie mogło dojść do błędnego uznania, że takiego podporządkowania nie było.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na ukształtowaną linię orzecniczą, która wyjaśnia elementy stosunku pracy określone w art. 22 k.p., w kontekście zatrudnienia w spółkach kapitałowych. W orzecnictwie Sądu Najwyższego dopuszcza się pracownicze zatrudnianie na stanowiskach członków zarządu wspólników wieloosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (por. uchwałę z dnia 8 marca 1995 r., I PZP 7/95, OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 227 oraz wyroki: z dnia 16 grudnia 1998 r., II UKN 394/98, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 159; z dnia 2 lipca 1998 r., II UKN 112/98, OSNAPiUS 2000 nr 2, poz. 66; z dnia 14 marca 2001 r., II UKN 268/00, LEX nr 551026; z dnia 23 października 2006 r., I PK 113/06, Prawo Pracy 2007 nr 1, s. 35; z dnia 7 kwietnia 2010 r., II UK 357/09, LEX nr 987623 oraz z dnia 3 sierpnia 2011 r., I UK 8/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 225, Monitor Prawniczy 2012 nr 17, s. 941, z glosą A. Piszczek i W. Szlawnickiego; z dnia 15 września 2021 r., I USKP 44/21, OSNP 2022 nr 9, poz. 91 oraz z dnia 18 listopada 2021 r., III USKP 82/21, LEX nr 3275201 i z dnia 26 stycznia 2021 r., I USKP 68/21, OSNP 2022, nr 12, poz. 124 i powołane tam orzecznictwo oraz literatura przedmiotu). Możliwe jest także zatrudnienie wspólników wieloosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie umów o pracę na stanowiskach wykonawczych, gdyż w takim przypadku wspólnika nie można traktować jako podmiotu, którego praca polega na obrocie jego własnym kapitałem (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 2008 r., I UK 162/08, LEX nr 491093; z dnia 9 czerwca 2010 r., II UK 33/10, LEX nr 598436 oraz z dnia 12 maja 2011 r., II UK 20/11, OSNP 2012 nr 11-12, poz. 145; z dnia 16 grudnia 2016 r., II UK 517/15, LEX nr 2191456; w literaturze por. przykładowo: T. Duraj: Podporządkowanie pracownika pracodawcy w aspekcie

czasu pracy - wybrane problemy, Zeszyty Prawnicze 2012 nr 4, s. 123; T. Duraj: Koncepcja "autonomicznego podporządkowania" - konflikt pomiędzy autonomią pracownika a jego podporządkowaniem pracodawcy (w:) Aksjologiczne podstawy prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, pod red. M. Skąpskiego i K. Ślęzaka, Poznań 2014, s. 101; S. Koczur: Differentia specifica "podporządkowania" właściwego dla stosunku pracy a umów cywilnoprawnych, Monitor Prawa Pracy 2015 nr 2, s. 68; R. Tanajewska: Charakter majątkowy i korporacyjny praw wynikających z udziału w spółce z o.o., Studia Prawnoustrojowe 2016 (32), s. 71; M. Czarnecki: Kwestionowanie ważności umowy o pracę przez ZUS w aspekcie prawidłowości ustalania obowiązku ubezpieczenia społecznego, Krytyka Prawa. Niezależne studia nad prawem 2016 nr 3, s. 20; K. Ślęzak: Kontrola przez ZUS ważności umów o pracę stanowiących tytuł do ubezpieczenia społecznego - wybrane zagadnienia, PiZS 2017 nr 2, s. 29).

W orzecznictwie wyjaśniono również (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2023 r., III USKP 83/22, OSNP 2024 nr 1, poz. 12), że zatrudnienie wspólników dwuosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym także na stanowiskach zarządczych, stanowi pracowniczy tytuł ubezpieczeniowy, gdy z ustaleń faktycznych dotyczących okoliczności rzeczywiście realizowanego stosunku prawnego, na podstawie którego wspólnik wykonywał czynności na rzecz spółki, wynika, że był on poddany zarówno ekonomicznej zależności od swojego pracodawcy, jak i formalnemu nadzorowi sprawowanemu przez zgromadzenie wspólników, na którym podjęcie uchwał wymagało uzyskania takiej kwalifikowanej większości głosów, że posiadane przez wspólnika-zarządcę udziały własnościowe jako wspólnika większościowego nie dawały mu statusu wspólnika dominującego, który mógłby samodzielnie decydować w sprawach istotnych dla spółki (wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2008 r., I UK 162/08, LEX nr 491093). Jednakże, w przypadku ustalenia, że pozycja prawna dominującego wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest zbieżna z pozycją prawną jedyne go wspólnika, uzasadnione jest kwestionowanie więzi prawnopracowniczej między dominującym wspólnikiem a spółką. Decydują w tym przypadku te same względy aksjologiczne (jedność kapitału i pracy), ekonomiczne (brak odpłatności pracy, fikcja odrębności majątkowej) oraz prawne (brak możliwości wydawania wiążących poleceń, wyłączne

decydowanie o funkcjonowaniu zakładu pracy w kontekście ryzyka pracodawcy) co w przypadku spółki jednoosobowej sensu stricto (wyrok Sądu Najwyższego z 15 września 2021 r., I USKP 44/21, OSNP 2022 nr 9, poz. 91). Z powyższego wynika, że o zastosowaniu art. 22 k.p. w danej sprawie decyduje stan faktyczny (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 stycznia 2022 r., II USKP 137/21; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II UK 10/17, LEX nr 24900052).

Zarzut uchybienia art. 210 § 1 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c., a w rezultacie art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zasadza się na założeniu, że drugi członek zarządu (mąż odwołujące się) nie mógł skutecznie zawrzeć z nią umowy o pracę, gdyż zgodnie z art. 210 § 1 k.s.h. spółkę powinna reprezentować rada nadzorcza albo pełnomocnik powołany uchwałą zgromadzenia wspólników. Stanowisko to jest trafne. Istotnie umowa o pracę nawiązana z naruszeniem wymogu wskazanego w tym przepisie dotknięta jest nieważnością. Nie znaczy to jednak, czego nie dostrzegł skarżący, że faktyczne przystąpienie przez pracownika do wykonywania obowiązków, odbieranie pracy przez pracodawcę, jak również wypłacanie wynagrodzenia (co w sprawie zostało ustalone), prowadzi do nawiązania umowy o pracę *per facta concludentia*. Kwestia to została już wyjaśniona w orzecznictwie. Ostatnio przypomniał ja Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 stycznia 2022 r., I USKP 68/21, OSNP 2022 nr 12, poz. 124. Wskazał, że - mimo nieważności umowy o pracę (w szczególności wynikającej z naruszenia przepisów o reprezentacji spółki kapitałowej) - strony mogą nawiązać (ważnie) umowny stosunek pracy przez czynności dorozumiane, przede wszystkim w następstwie dopuszczenia pracownika do wykonywania pracy na warunkach umowy o pracę określonych w art. 22 k.p. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 marca 2000 r., I PKN 558/99, OSNAPiUS 2001 nr 16, poz. 512; OSP 2001 nr 3, poz. 40, z glosą J. Cichonia; OSP 2002 nr 4, poz. 49, z glosą T. Liszcz; z dnia 5 listopada 2003 r., I PK 633/02, OSNP 2004 nr 20, poz. 346; z dnia 6 października 2004 r., I PK 488/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 145; z dnia 12 stycznia 2005 r., I PK 123/04, OSNP 2005 nr 15, poz. 231; z dnia 7 kwietnia 2009 r., I PK 215/08, OSNP 2010 nr 23-24, poz. 283 i z dnia 8 czerwca 2010 r., I PK 16/10, LEX nr 607243). W rezultacie, przyjmuje się, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wykonujący swoje obowiązki na podstawie stosunku prawnego,

w tym zawartego w sposób dorozumiany, spełniającego kryteria określone w art. 22 k.p., podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, nawet gdy jest wspólnikiem tej spółki. Podobnie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2018 r., I UK 115/18, OSNP 2019 nr 5, poz. 61, stwierdzone zostało, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wykonujący swoje obowiązki na podstawie stosunku prawnego, w tym nawiązanego w sposób dorozumiany, spełniającego kryteria określone w art. 22 k.p. podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik, nawet gdy jest wspólnikiem tej spółki - art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej (por. G. Wolak: Konkludentne (dorozumiane) zawarcie umowy o pracę, Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury 2019 nr 1, s. 5).

Znając zaprezentowane stanowisko, a także uwzględniając ustalenia Sądu odwoławczego, staje się jasne, że w sprawie nie doszło do „błędnej wykładni i niezastosowania” art. 210 § 1 k.s.h. w związku z art. 58 § 1 k.c., a w rezultacie naruszenia art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Przepis art. 210 § 1 k.s.h. wobec dorozumianego zawarcia przez strony umowy o pracę nie skutkował trwałą nieważnością umowy o pracę, a tym samym brakiem podstawy prawnej ubezpieczenia.

W rezultacie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ms]